

OPRACOWANIE NR 1

Wytyczne leczenia bólu w populacji osób najbardziej wrażliwych.

Wytyczne kliniczne są systematycznie uaktualnianymi zaleceniami, które umożliwiają klinicytom i pacjentom podejmowanie najlepszych decyzji dotyczących ich opieki. Idealne, wytyczne są oparte na dowodach, ale sporadycznie, mogą być również oparte na uzgodnionych opiniach ekspertów (Livesey i Noon 2007). Przedstawione wytyczne mają na celu ukazanie najlepszych rozwiązań w leczeniu bólu. Zalecenia oparte na dowodach pomagają w osiągnięciu konsensusu przez ekspertów, ale nawet w obliczu dowodów trudno jest zmienić długotrwałe przekonania i praktyki. Rok 2019 jest rokiem walki z bólem w populacji osób najbardziej wrażliwych i bezbronnych, są to słabsze i wrażliwsze populacje, z których wyróżniono cztery główne grupy: osoby starsze z licznymi schorzeniami współistniejącymi, dzieci i niemowlęta, osoby niepełnosprawne intelektualnie i osoby poddane torturom. W związku z szerokim wachlarzem dolegliwości bólowych, różnym patomechanizmem bólu, a przede wszystkim w związku z różnicami wynikającymi ze zmienności osobniczej, nie ma uniwersalnych wytycznych, które zapewniłyby właściwe leczenie bólu w tych populacjach. Należy pamiętać, że niektóre osoby wrażliwe mają ograniczoną zdolność komunikacji werbalnej (np. pacjenci z ciężką

IASP brings together scientists, clinicians, health-care providers, and policymakers to stimulate and support the study of pain and translate that knowledge into improved pain relief worldwide.

© Copyright 2019 European Pain Federation EFIC. All rights reserved.

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European IASP Chapters

demencją i niemowlęta). Potrzebne są specjalne narzędzia służące ocenie bólu i wytyczne leczenia w grupach osób o ograniczonej zdolności komunikowania się.

Co najmniej dziesięć wytycznych odnosi się do osób starszych i obejmuje takie kwestie, jak ocena i leczenie bólu, ból ostry i przewlekły, lub ból związany z chorobą zwyrodnieniową stawów (np. Herr i in. 2011, Schofield i in. 2018, Hadjistavropoulos i in. 2007, American College of Rheumatology 2012, American Geriatric Society 2015, American Medical Directors Association 2015, Australian and New Zealand College of Anesthetists 2013, University of Iowa 2015, 2016, podsumowanie dostępnych wytycznych dotyczących oceny bólu u osób starszych z otępieniem można znaleźć w Hadjistavropoulos, 2017). W dostępnej literaturze niewiele jest wytycznych dotyczących osób niepełnosprawnych intelektualnie. Niewielka ilość dostępnych narzędzi do oceny bólu opracowana jest dla dzieci (Doody i Bailey 2017), a wytyczne są dostosowane do etiologii dolegliwości i charakterystyki pacjenta (Doody i Bailey 2017). Podjęto próby opracowania narzędzi do oceny bólu dla dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną (np. skala bólu dla dorosłych bez kontaktu werbalnego z niepełnosprawnością intelektualną [CPS-NAID]; Burkitt i in., 2009). Ogólne zasady oceny bólu u dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną zostały omówione przez Hadjistavropoulosa i in. (2011).

Literatura pediatryczna jest o wiele bardziej obszerna i zawiera kilka wytycznych. Niniejsze wytyczne koncentrują się na ostrym, przewlekłym lub nowotworowym bólu bazując na wytycznych z określonych krajów i Światowej Organizacji Zdrowia (np. Royal College of Emergency Medicine, 2017, National Institute of Health & Care Excellence 2018, World Health Organization 2012, British Pain Society 2009). Wytyczne dla niemowląt można znaleźć w Ruskin et al., 2011). Jeśli chodzi o osoby, które były poddane torturom, istnieje kilka wytycznych dotyczących tej grupy, jednak często koncentrują się one na leczeniu zaburzeń psychicznych, a nie na bólu (Amris i Williams 2015). Jednak wzrasta ilość publikacji dotyczących tego zagadnienia (Williams i

IASP brings together scientists, clinicians, health-care providers, and policymakers to stimulate and support the study of pain and translate that knowledge into improved pain relief worldwide.

© Copyright 2019 European Pain Federation EFIC. All rights reserved.

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European IASP Chapters

Volkman 2010, Prip & Persson 2012). Wdrożenie wytycznych do praktyki klinicznej jest często trudne ze względu na bariery organizacyjne i ludzkie (np. niechęć wprowadzania zmian, niewystarczające wsparcie techniczne, zbyt mała ilość osób) (Gagnon et al, 2013). Znajomość wytycznych i ustawiczne kształcenie w tym zakresie może nie być wystarczające i często wymaga zmian w polityce zdrowotnej, zastosowania odpowiednich planów wdrożeniowych, koordynacji tych działań przez lokalnych ekspertów, potrzebne jest zaangażowanie pracowników i kadry kierowniczej oraz zakup odpowiedniego sprzętu, a po wdrożeniu zaleceń ich utrzymanie i kontrola przy użyciu wskaźników jakości (np. Hadjistavropoulos i in., 2016)

PIŚMIENNICTWO

[1] Amris K1, Williams AC. (2015) Managing chronic pain in survivors of torture. *Pain Manag.* 2015;5(1):5-12. doi: 10.2217/pmt.14.50.

[2] Burkitt, Breau et al., (2009). Pilot study of the feasibility of the Non - Communicating Children's Pain Checklist – Revised for pain assessment in adults with intellectual disabilities. *Journal of Pain Management*, 2(1)

[3] Doody O, Bailey ME (2017) Interventions in pain management for persons with an intellectual disability. *Journal of Intellectual Disabilities*

[4] Gagnon, M. M., Hadjistavropoulos, T., & Williams, J. (2013). Development and mixed methods evaluation of a pain assessment video training program for long-term care staff. *Pain Research & Management*, 18(6), 307-312.

[5] Hadjistavropoulos, T., Breau, L. & Craig, K.D. (2011). Pain assessment in adults and children with limited ability to communicate. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 260-280). New York: Guilford Press

IASP brings together scientists, clinicians, health-care providers, and policymakers to stimulate and support the study of pain and translate that knowledge into improved pain relief worldwide.

© Copyright 2019 European Pain Federation EFIC. All rights reserved.

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European IASP Chapters

[6] Hadjistavropoulos, T., Williams, J., Kaasalainen, S., Hunter, P.V., Savoie, M. & Wickson-Griffiths, A. (2016). Increasing the frequency and timeliness of pain assessment and management in long-term care: Knowledge transfer and sustained implementation. *Pain Research and Management*, vol. 2016, Article ID 6493463, 13 pages.
doi:10.1155/2016/6493463

[7] Hadjistavropoulos, T. (2017). Guidelines and practical approaches for the effective pain assessment of the patient with dementia. In S. Gibson and S. Lautenbacher (Editors), *Pain in dementia*, pp. 177-191. Philadelphia: Wolters Kluwer.

[8] Livesey & Noon (2007) Implementing guidelines: what works. *ADC Education & Practice* 92.5

[9] National Institute for Health & Care Excellence. NICE guidelines pain management in children with medical illnesses

<https://www.evidence.nhs.uk/search?q=NICE+guidelines+pain+management...children>

[10] Ruskin, D., Amaria, K.A., Warnock, F.F., & McGrath, P.A. (2011). Assessment of pain in infants, children and adolescents. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 213-241). New York: Guilford Press.

[11] The Royal College of Emergency Medicine. Best Practice Guideline. Management of pain in children (REV July 2017). 1. Revised. July 2017.

[12] Williams A & Volkman (2010) Understanding Pain from torture. *Pain Management*. 3. 359-366

[13] Prip K, Persson AL, Sjolund BH (2012) Sensory functions in the foot soles in victims of generalised torture, in victims beaten under the feet (falanga) and in healthy controls –

IASP brings together scientists, clinicians, health-care providers, and policymakers to stimulate and support the study of pain and translate that knowledge into improved pain relief worldwide.

© Copyright 2019 European Pain Federation EFIC. All rights reserved.

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European IASP Chapters

a blinded study using quantitative sensory testing. BMC Int. Health Hum. Rights. 12.39.

[14] World Health Organisation (2012) Guidelines on the treatment of persistent pain in children with medical illnesses.

AUTORZY

Patricia Schofield, PhD, Co-Chair Global Year Task Force
Faculty of Health, Education, Medicine and Social Care
Anglia Ruskin University
Chelmsford, United Kingdom

Thomas Hadjistavropoulos, PhD
Research Chair in Aging and Health
Department of Psychology
University of Regina
Regina, Canada

IASP brings together scientists, clinicians, health-care providers, and policymakers to stimulate and support the study of pain and translate that knowledge into improved pain relief worldwide.

© Copyright 2019 European Pain Federation EFIC. All rights reserved.

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European IASP Chapters

[Please be sure to translate the text inside this box and on the next page as well as the text in the footer below.]

About the International Association for the Study of Pain®

IASP is the leading professional forum for science, practice, and education in the field of pain. [Membership is open to all professionals](#) involved in research, diagnosis, or treatment of pain. IASP has more than 7,000 members in 133 countries, 90 national chapters, and 22 Special Interest Groups.

About the European Pain Federation EFIC®

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European Chapters of the International Association for the Study of Pain (IASP) and representing some 20,000 physicians, nurses, scientists, psychologists, physiotherapists and other health care professionals involved in pain medicine

As part of the Global and European Year Against Pain in the Most Vulnerable, IASP and EFIC offers a series of Fact Sheets that cover specific topics related to pain. These documents have been translated into multiple languages and are available for free download. Visit [GYAP Page](#) and [EYAP Page](#) more information.

IASP brings together scientists, clinicians, health-care providers, and policymakers to stimulate and support the study of pain and translate that knowledge into improved pain relief worldwide.

© Copyright 2019 European Pain Federation EFIC. All rights reserved.

The European Pain Federation EFIC is a multidisciplinary professional organization in the field of pain research and medicine, consisting of the 37 European IASP Chapters